Raadsinformatiebrief

Datum	3 december 2024	Zaaknummer	2714448
		Portefeuille	Zorg, volksgezondheid en wonen
			H.J. Compagne
Onderwerp	Stand van zaken ontwikkeling wachtlijsten hulp bij huishouden Meierijstad en inzet maatregelen voor terugdringen wachtlijsten		

Behandeling in commissie
Niet van toepassing

Kennisnemen van:
1. Stand van zaken van de ontwikkeling van wachtlijsten voor hulp bij huishouden.
2. Stand van zaken van de inzet van maatregelen om de wachtlijsten voor hulp bij huishouden terug te dringen.

Aanleiding
Door de afschaffing van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage in 2019 is het beroep op hulp bij huishouden de afgelopen jaren sterk gestegen. Daarbij is de procentuele stijging onder mensen met een midden- of hoger inkomen het sterkst geweest. Daardoor worden juist kwetsbare burgers die met hun naasten niet zelf kunnen voorzien in de ondersteuning die zij nodig hebben, het hardst geraakt. Want de druk op de wachtlijsten voor hulp bij huishouden is door de aanzuigende werking van het abonnementstarief enorm toegenomen.
Naast de aanzuigende werking door het abonnementstarief, blijven ook de aantallen stijgen door de vergrijzing en het landelijke beleid dat mensen langer zelfstandig thuis moeten blijven wonen. Daarnaast kampen veel zorgaanbieders voor hulp bij huishouden met een personeelstekort als gevolg van schaarste op de arbeidsmarkt. De verwachting is dat door deze verschillende factoren de beschikbaarheid van hulp bij huishouden voor kwetsbare inwoners in Meierijstad in de (nabije) toekomst nog meer onder druk komt te staan. Met diverse maatregelen willen we de wachtlijsten voor hulp bij huishouden gaan terugdringen en bijdragen aan de toekomstbestendigheid van de Wmo-voorziening hulp bij huishouden voor inwoners in de gemeente Meierijstad.

Kernboodschap
De voor hulp bij huishouden gecontracteerde zorgaanbieders kampen gedurende 2024 met een hoge wachtlijst voor inwoners van onze gemeente. De laatste complete opgave is van augustus 2024. In deze maand stonden er in totaal 232 inwoners op de wachtlijst bij zorgaanbieders, waarbij vijf van de zeven zorgaanbieders aangeven dat cliënten gemiddeld langer dan 6 maanden wachten.

Inwoners die bij de gemeente een melding doen voor hulp bij huishouden hebben in 2024 niet alleen bij de zorgaanbieder te maken met een wachtlijst (als zij een indicatie voor de maatwerkvoorziening of verwijzing voor de algemene voorziening hulp bij huishouden krijgen), maar ook (tijdelijk) bij de Wmo Toegang van onze gemeente.
We willen de voorziening hulp bij huishouden toekomstbestendiger maken en beschikbaar houden voor met name de meest kwetsbare burgers die met hun (overbelaste) mantelzorgers en naasten niet zelf kunnen voorzien in de ondersteuning die zij nodig hebben. We kunnen de beschikbaarheid van hulp bij huishouden vergroten door enerzijds het terugdringen van de vraag naar hulp bij huishouden, door steviger in te zetten op preventie en stimuleren van eigen kracht/sociaal netwerk. Anderzijds willen we dat de capaciteit voor hulp bij huishouden op een passend niveau komt en uiteindelijk ook aansluit op de vraag die door de vergrijzing groeit. Dit laatste ligt vooral in de invloedsfeer van de zorgaanbieders zelf, maar we willen wel in samenwerking met hen acties hierop ontwikkelen en uitvoeren. Het is in ieder geval een enorme uitdaging om vraag en aanbod meer in balans te brengen met elkaar waarbij we ons zullen moeten aanpassen aan een krappere beschikbaarheid van zorg en tegelijkertijd te maken hebben met een groeiende vraag door demografische ontwikkelingen.

Inzet van maatregelen die kunnen bijdragen aan de toekomstbestendigheid van de Wmo-voorziening hulp bij huishouden
Hieronder volgt een overzicht van maatregelen die we in 2024 in gang hebben gezet en maatregelen die we nog willen gaan uitvoeren in 2025.

<u>Uitgevoerd in 2024</u>

- Om hoge wachtlijsten te bestrijden, is eerder bij de inkoop meegenomen dat aanbieders met de gemeenten gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen. Onder andere door samen een aanpak voor wachtlijstbeheer op te zetten en deel te nemen aan periodiek overleg.
- Per ingang van 2024 bestaat het product hulp bij huishouden uit niet alleen een maatwerkvoorziening maar ook een algemene voorziening. De algemene voorziening is bedoeld voor inwoners die de eigen regie op het huishouden kunnen voeren, maar die niet alle huishoudelijke taken zelf meer kunnen uitvoeren. De algemene voorziening heeft voorrang op de maatwerkvoorziening en omvat maximaal 52 uur per jaar. Dit is ongeveer de helft minder aan uren dan de maatwerkvoorziening. Hierdoor kan er capaciteit vrijkomen voor inwoners op de wachtlijst.
- In december 2023 heeft de raad de motie ‘Sterkste schouders dragen de zwaarste lasten’ aangenomen. Daarop is begin 2024 een verkenning uitgevoerd naar de invoering van een lokale inkomensafhankelijke eigen bijdrage. Hieruit is naar voren gekomen dat we als gevolg van de rechterlijke uitspraak op 20 februari 2024 geen wettelijke ruimte hebben voor het toepassen van een lokale inkomenstoets voor hulp bij huishouden (zie zaak: 2489243).
- We doen een moreel appèl op inwoners om, gezien de zorg schaarste die er is, de hulp zoveel mogelijk zelf te regelen. Zo is bij de Wmo Toegang het onderwerp ‘financiële draagkracht’ nadrukkelijker onderdeel van het keukentafelgesprek met inwoners en faciliteren we inwoners proactief bij het vinden van andere oplossingen in het eigen sociaal netwerk/de inhuur van particuliere hulp. Zo hebben Wmo-consulenten op 16 september 2024 een eerste themabijeenkomst gevolgd over dit onderwerp. Daarnaast is de gemeentepagina over hulp bij huishouden vernieuwd en aangevuld met informatie over hoe inwoners zelf hulp kunnen regelen via particuliere aanbieders.

- We faciliteren zorgaanbieders waar dat kan bij het werven van nieuwe hulpen. Zo kunnen zorgaanbieders daarover in gesprek gaan met de accountmanager van PIM Werkt en aansluiten bij de banenmarkt die het bureau jaarlijks organiseert. Bij het fysieke loket van PIM Werkt in Veghel kunnen sollicitatiegesprekken worden gevoerd met sollicitanten die in Veghel wonen en zo niet ver naar het kantoor van de zorgaanbieder hoeven te reizen. Daarnaast bieden wij zorgaanbieders een overzicht van gemeenschapshuizen om hun personeelsvraag bekend te maken of om ruimten te huren voor sollicitatiegesprekken.

<u>Op de planning voor 2025:</u>

- Per 1 januari 2025 voeren we een vaste eigen bijdrage in voor de algemene voorziening hulp bij huishouden. Dit om voor te sorteren op de landelijke invoering van de inkomensafhankelijke bijdrage per 2026 en daarbij te voorkomen dat inwoners met hoge inkomens die in aanmerking komen voor een algemene voorziening geen eigen bijdrage betalen.
- Bij een herindicatie hulp bij huishouden gaat de Wmo Toegang beoordelen of de maatwerkvoorziening omgezet kan worden naar een algemene voorziening hulp bij huishouden waardoor zoals eerder aangegeven capaciteit kan vrijkomen voor inwoners op de wachtlijst.
- In samenwerking met de regiogemeenten voeren we op dit moment een oriëntatie uit naar vernieuwende aanpakken voor hulp bij huishouden. Bijvoorbeeld het werken vanuit het gedachtegoed van ‘reablement’. Niet alles overnemen maar mensen helpen aanleren/herwinnen wat ze wel kunnen. Of het gaan inzetten van schoonmaakrobots (robotstofzuiger, dweilrobot) en aangepaste schoonmaaktools. Met deze aanpakken kunnen we de zelfredzaamheid en eigen autonomie vergroten en waar mogelijk (na een bepaalde periode) de ondersteuningsuren voor hulp bij huishouden aanpassen. Na de oriëntatie willen we in 2025 in samenwerking met de regiogemeenten en zorgaanbieders pilots gaan opzetten en uitvoeren. Bij een positieve evaluatie kunnen we de vernieuwende aanpak omzetten naar een derde product voor hulp bij huishouden (deze mogelijkheid is bij de inkoop al meegenomen).
- We gaan de mogelijkheden verkennen van het organiseren van hulp bij het huishouden dichtbij de inwoners als dorpsvoorziening. Bijvoorbeeld in een zorgcoöperatie.

Ontwikkeling wachtlijst hulp bij huishouden bij zorgaanbieders

In afbeelding 1 (zie volgende pagina) is te zien hoe de wachtlijst zich gedurende 2024 heeft ontwikkeld. Kanttekening daarbij is dat de cijfers van de laatste drie maanden incompleet zijn, omdat één zorgaanbieder de cijfers niet heeft ingediend.
Gemiddeld staan er 232 inwoners op de wachtlijst (op basis van periode januari tot en met augustus waarvan we complete cijfers hebben ontvangen).

Afbeelding 1. Aantal inwoners met indicatie hulp bij huishouden op wachtlijst bij zorgaanbieders

Peilingsdatum	Totaal aantal inwoners op wachtlijst	Algemene voorziening[1]	Maatwerk
Februari 2024	246		
April 2024	209		
Juli 2024	239	14	225
Augustus 2024	232	11	221
September 2024	225*	17*	208*
Oktober 2024	201*	12*	189*
November 2024	166**	16**	150**

Bron: RIWMO en Dashboard Meierijstad

*Exclusief cijfers van zorgaanbieder Actief Zorg **Exclusief cijfers van zorgaanbieder Laverhof

In vergelijking met de andere regiogemeenten die deelnemen aan het hulp bij huishouden-contract (Oss, Maashorst, Boekel en Bernheze) heeft Meierijstad in 2024 de grootste wachtlijst. Zorgaanbieders zeggen dat het in onze gemeente lastiger is om hulpen te werven. Zij verwachten dat dit mogelijk komt doordat er in Meierijstad in vergelijking met de meeste andere regiogemeenten veel bedrijven zijn die op zoek zijn naar praktijkgeschoold personeel en waarmee zij als zorgaanbieder concurreren. Zorgaanbieders geven aan dat zij continu inspanningen leveren om nieuw personeel aan te trekken en bestaand personeel te behouden.
Daarnaast had Brabantzorg zich niet meer ingeschreven op de laatste aanbesteding en zijn deze cliënten overgegaan naar de (nieuwe) zorgaanbieders waardoor met name begin 2024 de wachtlijst in onze gemeente toenam. Want Meierijstad had in vergelijking met de andere regiogemeenten relatief veel cliënten die hulp ontvingen van Brabantzorg.

Ontwikkeling wachttijd bij de Wmo Toegang in 2024
Naast dat er een wachtlijst is bij de zorgaanbieders hulp bij huishouden is er in 2024 ook een wachttijd bij de Wmo van de gemeente. De wachttijd is gemeentebreed sinds januari 2024 opgelopen en is gemiddeld 10 weken. Een belangrijke oorzaak voor de interne wachttijd is dat er in 2023 indicaties administratief zijn verlengd tot 2024. Dit heeft ervoor gezorgd dat er over heel 2024 ongeveer 3000 extra herindicaties uitgevoerd moeten worden voor hulp bij huishouden, begeleiding en dagbesteding. Ondanks de toename van de wachttijd is er intern besloten indicaties niet administratief te blijven verlengen, omdat dit zorgt voor een verplaatsing van de wachttijd naar een ander moment en het voor de inwoner van belang is dat hij weet waar hij aan toe is. Een andere oorzaak voor de toename van de wachttijd is de bevolkingsgroei in relatie met de toename van de levensverwachting, waardoor er meer inwoners een beroep doen op de Wmo. De afgelopen maanden is er een actieplan in gang gezet om er voor te zorgen dat de wachttijd teruggedrongen wordt. Daarin zijn onder andere de volgende acties opgenomen:

- Bij binnenkomst van een melding wordt er beoordeeld of er sprake is van een urgente situatie, zoals een dreigende uithuisplaatsing, verwaarloosde situatie, sterk progressieve

[1] Per 1 januari 2024 bestaat hulp bij huishouden uit het product ‘maatwerkvoorziening HbH (gemiddeld 2 uur per week)’ en het product ‘algemene voorziening HbH (gemiddeld 2 uur per 2 weken)’. De algemene voorziening is bedoeld voor inwoners die de eigen regie op het huishouden kunnen voeren, maar die niet alle huishoudelijke taken zelf meer kunnen uitvoeren. De algemene voorziening is voorliggend. Wanneer de algemene voorziening niet toereikend is, kan de maatwerkvoorziening ingezet worden.

aandoening (bijv. ALS) of volledige bedlegerigheid. In dit soort situaties wordt de melding met voorrang opgepakt.

- Om de wachttijd verder terug te dringen is vanaf september extra personeel (2,6 fte) ingezet en wordt er in 2025 gestart met een eigen flexpool om collega's binnen het sociaal domein flexibel in te zetten bij drukte.
- Er is intern gekeken hoe er efficiënter gewerkt kan worden. De wachttijd wordt wekelijks gemonitord en waar nodig vindt er aansturing plaats. Als voorbeeld was de wachttijd in september ongelijk verdeeld over de kernen, waardoor consulenten flexibel zijn ingezet binnen Meierijstad om de wachttijd weer gelijk te krijgen. Het streven is dat in het voorjaar van 2025 de wachttijd teruggebracht is en de melding van de inwoner opgepakt wordt binnen de wettelijke termijn (6 weken).
- Er wordt niet alleen gekeken hoe de wachttijd op korte termijn teruggebracht kan worden, maar ook hoe de wachttijd op lange termijn binnen de wettelijke termijn blijft. Een voorbeeld hiervan is dat indicaties hulp bij huishouden, begeleiding en dagbesteding voor onbepaalde tijd afgegeven kunnen worden, als de verwachting is dat de situatie van de inwoner niet meer zal verbeteren. In plaats van een herindicatie vindt er dan een tussentijds evaluatiegesprek plaats met de inwoner. Hiermee willen we de onzekerheid wegnemen over het wel of niet voortzetten van de ondersteuning en de administratieve last en het regelwerk voor inwoners en hun mantelzorgers verlagen. Daarnaast brengt het als voordeel dat het de administratieve last van de consulent vermindert, waardoor ze meer tijd hebben voor het oppakken van een nieuwe melding.

Kanttekening

Invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage en verwacht effect

Om de houdbaarheid van de Wmo te verbeteren, heeft het kabinet besloten om voor alle Wmo-voorzieningen waar nu het abonnementstarief voor geldt, een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren. Op zijn vroegst betalen inwoners vanaf 1 januari 2026 weer een inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor Wmo-voorzieningen, waaronder dus ook hulp bij huishouden. In de uitwerking wordt vooralsnog uitgegaan van een gemaximeerde inkomensafhankelijke eigen bijdrage van € 275,00 per maand. De verwachting is echter dat deze voor de inwoners met hogere inkomens een beperkt (gedrags)effect zal hebben om zelf ondersteuning en hulp te regelen en dus mogelijk ook op het verlichten van de huidige druk op de wachtlijsten.

Communicatie

Het overzicht van de maatregelen die we willen inzetten om de wachtlijst voor hulp bij huishouden terug te dringen zijn tot stand gekomen in uitwisseling met collega's van de Toegang Wmo en collega's van de regiogemeenten.

Participatie

De Adviesraad Sociaal Domein krijgt een afschrift van deze raadsinformatiebrief.
De Onafhankelijke clientondersteuners zijn op 12 november bij het halfjaarlijks OCO-overleg geïnformeerd over de stand van zaken.

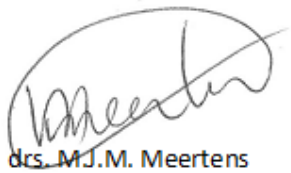
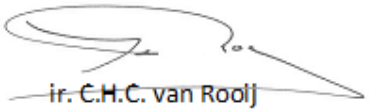
Duurzaamheid
Niet van toepassing

Financiën
Niet van toepassing

Planning
In het eerste kwartaal van 2025 wordt een plan van aanpak gemaakt over de opzet en uitvoering van de pilots om te komen tot vernieuwende aanpakken. Medio 2025 informeren we uw raad opnieuw over de stand van zaken van de wachtlijsten en de uitvoering van de pilots.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van de gemeente Meierijstad

De secretaris,	De burgemeester
	
drs. M.J.M. Meertens	ir. C.H.C. van Rooij